

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΕΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

(*Ἀπόσπασμα περιηγήσεως**)

περιηγούμενος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν πόλεων τοῦ Ῥωσικοῦ Τουρκεστάν καὶ περιδιαβάζων ἀνὰ τὰς συνοικίας τῶν ἰθαγενῶν, ἀκούει εἰς πολλὰ μέρη θροοῦντα συμμιγῇ τινα θόρυβον, ὅμοιον πρὸς τὸν βόμβον τῶν μελισσῶν, ἀναδιδόμενον ἐκ μικρῶν οἰκοδομημάτων. Ἄν λάθῃ τὴν περιέργειαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ἔνδον τινὸς ἐξ αὐτῶν, θὰ εὕρεθῃ ἐνώπιον τοῦ λεγομένου maktab, ἥτοι κατωτέρου δημοτικοῦ ἢ λαϊκοῦ σχολείου.

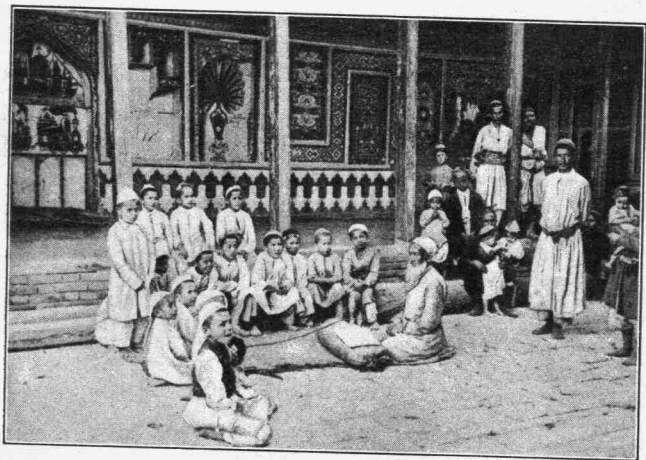
Τὰ σχολεῖα ταῦτα κεῖνται συνήθως ἐν τῇ περιβόλῃ τῶν τεμενῶν, εἰς μέρος σύδενδρον καὶ σύσκιον καὶ πλησίον πάντοτε δεξαμενῆς (χαούζ). Εἶνε οἰκοδομήματα ἰσόγεια, χθαμαλά, ἐλλιπῶς φωτιζόμενα, καθόσον τὰ παράθυρα αὐτῶν φράττονται διὰ δικτυωτοῦ ἢ ἄλλου πλέγματος λίαν πυκνοῦ, ὥστε δυσκόλως νὰ εἰσδύῃ ἐντὸς αὐτῶν τὸ φῶς καὶ ὁ ἀήρ.

Χαμαί, ἐπὶ τοῦ ψαθοστρώπου ἐδάφους, κάθηνται παιδάρια πολ-
λάκις ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀναμίξ, ἅτινα ταλαντευόμενα ρυθμι-
κῶς τὸ σῶμα πρὸς τὰ κάτω, ἐπαναλαμβάνουσι μεγάλη τῇ φωνῇ
τὸ μάθημα, ὅπερ εἰς ἐπήκοον ἀπαγγέλλει ὁ μολλᾶς, ἥτοι ὁ διδά-
σκαλος, καθήμενος ἐπίσης ὀκλαδόν, εἰς μέρος ὀλίγῃ ὑψηλότερον, καὶ
κρατῶν ῥάβδον σεβαστῶν διαστάσεων. Διότι πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι
τὸ **ξύλον τῆς γνώσεως** θεωρεῖται εἰσέτι ὡς ἐκ τῶν συντελεστικω-
τέρων μεθόδων τῆς λαϊκῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἰθαγενῶν, ἦτις παρέ-
μεινεν ἐν τῇ αὐτῇ νηπιῳδαὶ καταστάσει, ἐν ᾗ διετέλει πρὸ δεκάδος
αἰώνων. Εἶνε τὸ *φροβελιανόν των* ἅς εἶπω σύστημα, τὸ αἰσθητοποιοῦν
οἶονεὶ τὴν διδασκαλίαν διὰ τῆς ῥάβδου. Κρίνω δὲ περιττόν νὰ προσ-

* ΣΗΜ.—Ἡ σκιαγραφία αὕτη περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων τῶν ἰθαγε-
νῶν τοῦ Ῥωσικοῦ Τουρκεστάν ἀπεσπᾶσθη ἐκ περιηγήσεως τοῦ ἰδίου συγ-
γραφέως κ. Δημ. Κωνσταντινίδου, λίαν ἐνδιαφερούσης, περιέρχου καὶ ἐπαγ-
ωγοῦ, ἦν, δι' ἐλλείψειν χώρου, ἐπιφύλασσόμεθα νὰ προσφέρωμεν εἰς ἐντρο-
φήν ἐν τῷ προσεχεῖ τόμῳ τοῦ 1908. Ὁ κ. Κωνσταντινίδης τυγχάνει λίαν
γνωστὸς καὶ προσφιλεὶς εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ *Ἡμερολογίου* διὰ τὰς
ἀμμήτους καὶ ζωηρὰς περιγραφὰς τῶν περιηγήσεών του, ὡς εἶδον ἐκ τῆς
περυσινής του «Περιηγήσεως ἀνὰ τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν».

θέσω ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ ἐνισχύειν καὶ ἐπεξηγεῖν διὰ τοῦ ξύλου τὰ διδασκόμενα, ἀποφέρει καρποὺς ἤκιστα ἀγλαοῦς.

Πλὴν τῶν σχολῶν τούτων τῶν καθαρῶς μουσουλμανικῶν ὑπάρχει καὶ ἕτερον εἶδος κατωτέρων ἐκπαιδευτηρίων. Εἶνε τὰ λεγόμενα μικτὰ ἢ ῥωσο - ιθαγενῆ, διατελοῦντα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου τοῦ ῥωσικοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου, ἐν τοῖς ὁποίοις, πλὴν τῆς σαρτικῆς γλώσσης, διδάσκεται καὶ ἡ ῥωσικὴ. Ταῦτα εἶνε διερρυθμισμένα κατ' εὐρωπαϊκὴν μέθοδον καὶ οἱ ἐκ τούτων ἀποφοιτῶντες ιθαγενεῖς παῖδες μορφοῦνται εἰς

Δημοτικὸν ἢ λαϊκὸν σχολεῖον ἐν Τουρκεστάν.

βαθμὸν ὥστε νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας καὶ τὴν μετὰ τῶν ῥώσων ἐπικοινωνίαν κατὰ τὸ βιωτικὸν αὐτῶν στάδιον. Καὶ μάλιστα ἂν σπουδάζωσιν εἰς τὸ ἐν Τασκένδῃ ὑπάρχον εἰδικὸν διδασκαλεῖον, ἔνθα τελειοποιοῦνται εἰς τε τὴν ῥωσικὴν καὶ τὰς ἄλλας γλώσσας, θύνανται εἰτα νὰ διορισθῶσι διδασκαλοὶ τῶν μικτῶν σχολείων ἢ καὶ ἄλλην δημοσίαν θέσιν νὰ καταλάβωσιν, οἷον διερμηνέως δικαστηρίου, νομαρχίας κλπ.

Εἰς τὴν διαρρύθμισιν τῶν τε κατωτέρων ιθαγενῶν ἐκπαιδευτηρίων (maktab) καὶ τῶν ἀνωτέρων (madrassa) ἡ ῥωσικὴ κυδέρνησις πολλάκις ἀπεπειράθη νὰ προβῇ, ἵνα καταστήσῃ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκπαιδεύσιν συστηματικωτέραν καὶ εὐκοπωτέραν καὶ ἐκπολιτιστικωτέραν. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὗται ἀπέδωκαν ἀλυσιτελεῖς, προσκρούσας εἰς ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν φανατικῶν μολλάδων καὶ λοιπῶν ἱεροφαντῶν, ἀντίστασιν παθητικὴν μὲν ἀλλ' ἀνένδοτον. Ὁ ιθα-

γενῆς λαός, συνεσκοτισμένος ὑπὸ τῆς ἀμαθίας, ἐπίσης μετὰ δυσκολίας ἀποδέχεται τὰς τοιαύτας μεταρρυθμίσεις καὶ νεωτερισμούς, ὑπολαμβάνων ὅτι δι' αὐτῶν θίγεται αὐτὸ τοῦτο τὸ θρησκευτικὸν καθεστῶς.

Συντηροῦνται δὲ τὰ ἐκπαιδευτήρια ταῦτα ἀπὸ τὰς προσόδους τῶν ταμείων, πλὴν τῶν μικτῶν, διὰ τὰ ὅποια δαπανᾷ ἡ ῥωσικὴ κυβέρνησις.

Ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν ἐλήφθη ἐκ τοῦ φυσικοῦ καὶ παριστᾷ ἐν τῶν κατωτέρων λαϊκῶν ἢ δημοτικῶν σχολείων κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραδόσεως μὲ τὴν συνήθη ἐν αὐτοῖς στάσιν τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ διδασκάλου.

(Ἐκ Σαμαγκάνδης)

ΔΗΜ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΕΣ ΕΝ ΤΩΙ ΕΞΩΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΩΙ

Εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν πινακοθήκην τοῦ Ἑθνικοῦ Ἡμερολογίου αὐτοδικαίως ἀνήκει μία μικρὰ τιμητικὴ θέσις καὶ εἰς τὴν ἐν

Βάρνη τῆς Βουλγαρίας ἑλληνίδα μουσικὸν κυρίαν Κατίναν Μ. Ἰγγλέση, τὸ γένος Καλδοκορέση. Ἡ κυρία Ἰγγλέση, μουσοτραφῆς ἀπὸ φύσεως καὶ σπουδῆς, εἶνε καλλιτέχνης τοῦ κλειδοκυμβάλου, μορφωθεῖσα εἰς τὸ ἐνταῦθα Ὀρδεῖον καὶ καλλιεργήσασα δι' ἔρωτος καὶ ἀνενδότου ζήλου πρὸς τὴν μουσικὴν τὸ τάλαντόν της. Ἐν Βάρνῃ, ὅπου ἀπὸ τινων ἡδῆ ἐτῶν ἀποκατέστη, πολλάκις παρέσχε τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτῆς συνδρομὴν εἰς διαφόρους φιланθρωπικάς καὶ κοινωφελεῖς συναυλίας, ὧν μετεῖχε καὶ ἡ πεφημισμένη γλυκύλαλος ἀοιδὸς κυρία Φωκά, τῆς ὁποίας τὸ ᾄσμα ἐν συνοδείᾳ τῆς κυμβαλιστρίας κυρίας Ἰγγλέση, πολλάκις ἐγοήτευσε καὶ συνεκίνησε. Εἶνε παρήγορον ὅτι ὁ ἔξω ἑλληνισμὸς ἔχει

νά ἐπιδείξῃ πολλοχοῦ πυκνὴν φάλαγγα ἑλληνίδων, ὧν ἡ καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυΐα τιμᾷ τὸ ὥρατον φῶλον, εἰς ὃ ἀνήκουν, καὶ τὴν ἑλληνικὴν εὐφυΐαν, ἣν τόσον ἐπαξίως ἀντιπροσωπεύουν.